

Gazdálkodás – tervezés Tanácselnöki értekezlet

Pénteken a Parlamentben Papp Lajos államtitkárnak, a Minisztertanács Tanácsi Hivatala elnökének vezetésével értekezletet tartottak a fővárosi és megyei tanácselnökök. Az eszmecsere a résztvevők először tájékoztatást hallgattak meg a gazdaságirányítási rendszer továbbfejlesztéséből adódó tanácsi feladatokról, majd a Magyar Hírlap tanácsokat segítő tevékenységével, a napilap törekvéseivel ismerkedtek meg.

Az értekezlet első napirendi pontjának témakörében Hoós János országos tervhivatali államtitkár és Madarasi Attila, pénzügyminisztériumi államtitkár tájékoztatást adott a tanácselnököknek. Előadásukban körvonalazták a tanácsi tervezés fejlesztésének fő irányait, érintették a terület-és településfejlesztés, valamint a gazdálkodás tervezésének integrálásával kapcsolatos kérdéseket. A tájékoztatókban szó esett a pénzügyi szabályozás változásairól, a tanácsi pénzforgások szerkezetének módosulásáról, a törvényességi felügyelet tanácsi feladatairól. Az államtitkárok elemezték az 1984-

es gazdasági tervek megvalósításának helyzetét, s az ideai tervek végrehajtásán alapuló 1985-ös elképzeléseket. A népgazdasági prognózisokkal összefüggésben a tanácsi tervezésről szólva rámutattak, hogy a tanácsokhoz tartozó területek folyamatos fejlesztésének pénzügyi feltételei jövőre is meglesznek, ennek megfelelően az 1985-re kialakított terv lehetővé teszi az ötéves programot teljesítését. Megkülönböztetett figyelmet szenteltek a tanácsok és a területükön működő vállalatok kapcsolatát érintő új kérdéseknek, a piacfelügyeleti tevékenység témakörének, az ár-, jövedelem- és keresetszabályozási rendszernek.

Az előadások után Papp Lajos bejelentette, hogy a tanácselnöki értekezletet követő napokban, hónapokban a tanácsi apparátusban dolgozó tisztviselők számára konzultációkat, tanfolyamokat szerveznek, amelyek segítik a résztvevők eligazodását a gazdaságirányítási rendszer továbbfejlesztéséből rájuk háruló feladatokban. (MTI)

Mecseki bányaüzemek összevonása

A gazdaságosabb szénteremelés feltételeinek megteremtése végett összevonják a mecseki szénbányák három komlói üzemet. A vállalat igazgató tanácsának legutóbbi döntése értelmében január elsejétől Komló bányászati vállalat néven közös irányítás mellett folytatja tevékenységét az eddig különálló Kossuth-, Zobák- és Bétabánya. A négyezer fizikai dolgozót és félezernél több alkalmazottat érintő átszervezés célja, hogy az ugyanazon szenttelep kincsét kitermelő, s emiatt eddig is egymásra utalt három üzemterforrásainak ésszerűbb hasznosításával a jelenleginél kedvezőbb művelési rendszert alakítsanak ki és hozzanak működésbe.

Mint azt Mérei Emil, a mecseki szénbányák vezérigazgatója az MTI tudósítójának elmondta, az összevonás révén egy új, a távlati céloknak jobban megfelelő mecseki bányászati tevékenység tárnak fel. Az évtized végéig az új bányászati tevékenység két-szerte több feketeszen kitermelését várja a népgazdaság.

Keresetszabályozás '85

Aki nem dolgozik...

...ne is egyék! Számtalanszor hallottam gyermekkoromban ezt a közmondást, ami ott és akkor igaznak is bizonyult. Később, felnőtten egyre gyakrabban találkoztam egy másik közmondással, egy mai keleti, cinikusabbal: úgy állj a munkához, hogy más is odaferjen! Gazdaságunk hatékonyságát nemzetközi mércével mérve úgy tetszik, sokan megfogadták ez utóbbi közmondás sugallatát. Az eddig érvényben levő keresetszabályozási szisztémának két fő céljuk volt: az egyik, hogy ösztönözzék a jó teljesítményre. A másik, hogy társadalmi méretekben szabályozzák a vásárlóerő kiáramlását. Ezt igen egyszerűen úgy fogalmazták, hogy csak azt lehet elfogyasztani, amit megtermelünk. Nos, a bérszabályozás és két fő funkciója folyton gyengítette egymás hatását. Ösztönözni csak úgy lehet, ha hagyják megfizetni, aki kiemelkedően dolgozik. Ehhez viszont pénz kell. Ha valakinek jelentősen nő a jövedelmük, ennek vagy azzal kell járni, hogy a gyengén dolgozó még annyit sem kap, mint korábban, vagy növekszik a lakosság rendelkezésére álló pénzüsség, s ez áruhiányhoz vezet.

Ezeket az ellentmondásokat régóta ismerik a szakemberek, ám éveik öröktették a felemás megoldást: a kecske is eszegessen egy kicsit, de lehetőleg a káposztából se fogyjon el sok. A hetedik öt éves terv kezdete azonban annyira kiéleződnek a magyar gazdaság hatékonysági problémái, hogy egyértelműen dönteni kellett. A döntés megszületett, s a nemrégiben nyilvánosságra került új keresetszabályozási formájában öltött testet. Ennek lényege, fő eltérése az eddigihez képest: most már nem lesz intézményesített akadály, hogy a jól dolgozókat jól megfizessék, aki pedig nem dolgozik rendszeresen, azt elküldjék a vállaltól. A világgazdaság

ugyanis ezt a kegyetlen (?) igazságot érvényesíti a mi nemzetgazdaságunkkal szemben, s ennek csak úgy lehet megfelelni, ha a vállalatoknál is ugyanez az elv érvényesül.

Hogyan néz ki ez a gyakorlatban? Korábban a keresetek növekményét szabályozták. Volt egy keskeny sáv, addig mindenki adómentesen növelhette a béréket. Azon felül viszont olyan súlyos adóval büntették a bérnövelést, hogy azt nem tudták vállalni a vállalatok. Korábban a vállalati átlagbéreket szabályozták. Ez szűlte azt a kártékony gyakorlatot, hogy föl kellett venni kis fizetésű, de annál is kevesebbet produkáló embereket, hogy a kulcsposztokon levő megbízhatóbb munkásokat meg tudják fizetni, s az átlag az adómentes sávban maradjon. Korábban elkülönült a bér és a részesedési alap, pedig mindkettő a dolgozók jövedelmét gyarapította. Az új rendszer nem bér-hanem keresetszabályozást valósít meg, egyformán kezeli a havi munkabért, és az év végi nyereségrészesedést, jutalmat. Nem a keresetek növekményét adóztatja, hanem magukat a kereseteket. Minden dolgozónak kifizetett minden forint után meghatározott kulcs szerint adózni kell. Minden évben újra kell adózni a keresetek után, megszűnik az a gyakorlat, hogy az egyszer megszerzett jövedelmi szint szent és sérthetetlen marad, abból akkor sem lehet elvenni, ha az illető kevesebbet teljesít, vagy kiderül, hogy valamilyen manipulációval jutott hozzá a vállalat. Nem a keresetek átlagát számolják, hanem a személyenként külön-külön megállapított kereseteket.

Az előbb ismertetett keresetszabályozás lesz az alapforma. Ezt a úgynevezett versenyszíner területén vezetik be. Itt a munkások keresete attól függ, mennyire nyereségesen gazdálkodik

a vállalat. Minél több ugyanis a nyereség, annál több pénz van a kereseti adó befizetésére, annál többet lehet fizetni a dolgozóknak. A kevésbé nyereséges, vagy veszteséges vállalatok viszont nem tudják megtartani a munkaejét, mert nem tudnak eleget fizetni. Ahol nincs tényleges versenyszíneri helyzet, ott továbbra is keresetnövekmény, illetve központi bérszabályozás érvényesül. Ez utóbbiaknál is lesz változás: a keresetnövekedés adóztatása kevésbé progresszív lesz, illetve – ha az ország gazdasági helyzete lehetővé teszi – növekszik az éves keresetnövelés lehetősége. Jelenleg a központi keresetszabályozás esetében évi 5 százalékos növekedési lehetőséggel számolnak.

Egyelőre – meghatározott szabályok szerint – a vállalatok maguk választhatnak keresetszabályozási formát. A cél, hogy a legrugalmasabb, legnagyobb lehetőségeket biztosító keresetszabályozás fokozatosan elterjedjen. Aki azonban most rendkívül kedvezőtlen helyzetben van, egy-két évig még választhatja a kisebb lehetőségeket, kevesebb kockázatot, de nagyobb biztonságot jelentő hagyományosabb formákat. A vállalatok besorolása még folyamatban van, néhány szférában ugyanis speciális helyzet adódik, társadalompolitikai szempontok miatt például nem lehet a versenyszínerba besorolni.

Előfordulhat, hogy egyes vállalatok a teljesítményük növelése nélkül jelentős előnyhöz jutnak az új formában. Például, ahol eddig nagyon "láza" volt a munka-fegyelm, túl sok "vatta"-munkaerőt alkalmaztak, a megmaradók sokkal többet kereshetnének, mint egy olyan helyen, ahol eddig is komoly követelményeket érvényesítettek. Ezért van egy szorítás: ha az előző évhez képest egy forint kereset hozzáadott értékmutatója romlik, többletadót kell fizetni.

Az előzetes várakozások alapján a gazdálkodó szervezetek mintegy 40 százaléka a keresetszabályozást, 20 százaléka a keresetnövekmény szabályozást fogja alkalmazni 1985-ben. A fennmaradó hányad központi szabályozás szerint dolgozik majd.

Fölmerülhet a kérdés: milyen társadalmi hatásai lesznek az új szabályozásnak. Nos, a tehetséges, jól dolgozó emberek életszínvonala és közérzete remélhetőleg javul majd. A munkaerő jobbik része áramlik a nagyobb kereset miatt a sikeres iparágakba. Valószínűleg – bármilyen nehéz személyes döntéseket hozzon is ez – rákényszerülnek a vállalatok, hogy összevonjanak munkaköröket, a főlősleges munkát végzőktől vagy a lógósoktól pedig megszabaduljanak.

További kérdés: lesz-e ezután munkanélküliség? Ettől nem kell tartani. Legfőképp annak a kellemes állapotnak lesz vége, hogy mindenki eldőlgozhat valamilyen kényelmes, nyugalmas munkahelyen. Bárhová megy az ember, munkaerőhiányba ütközik. Mért szemetes a város? Mért nem kap munkaerőt az illetékes vállalat. Mért kevés az éjszakai nővér a kórházakban? Mért szívesebben mennek adónisztrátornak. Mért kevés munkáját tisztességgel teljesítő végző ember? Mért máshogyan is egész jól meglehet élni. Nos, remélhetőleg ennek az egyén számára kellemes, de hatalmas társadalmi károkat okozó állapotnak vet véget az új keresetszabályozás gyakorlata.

Tanács István

Igények, lehetőségek, gondok

Öreg busz, bizony, vén busz

Speciális az utasfuvarozás Szegeden. Azzá teszi az öt éve megindult trolit, a 100 éves villamos és a 30 esztendő autóbusz. A vidéki városok közül egyedül itt békésen megfér egymással az említett három tömegközlekedési eszköz.

A buszok gazdája 1954-ben az Autóközlekedési Igazgatóság volt, később a MÁVAUT vette át ezt a szerepet, és tulajdonképpen ettől számíthatjuk a személyszállítást. A hőskor sörforjei valóban hősök voltak. A háborúból maradt francia és német buszokkal (összesen 20 darab volt) dolgoztak, persze csak akkor, ha az öreg motorok beindultak.

A kezdeti nehézségek után lassan indult fejlődésnek a buszközlekedés. Az Ikarusok „csatasorba állításával” egyre inkább nőtt az utazási igény. Lőkészerről változást hozott a ma már mindenki által ismert, panorámásnak nevezett szülő és csuklós járművek forgalomba állítása. A Volán 10-es Vállalatnál jelenleg 400-nál több ilyen kocsit közlekedtetnek. Ezek harmada a helyi, kétharmada pedig távolsági, szerződéses és különjáratos. A helyi járatokban csuklósok és nagy befogadóképességű szülő autóbuszok közlekednek. Pontosabban: 39 csuklós és 60 szülő kocsit egyenként 113, illetve 73 férőhellyel. A Szegedhez csatolt községekre is helyi járatos buszok járnak, így összesen 43 vonalon 310,3 kilométert tesznek meg. Az elmúlt évre vonatkozó statisztika 300 millió utaskilométert rögzített.

A Volán szakemberei az utasok igényeinek kielégítése érdekében 5 alközpontot építettek. Ezzel sikerült a lehető legkisebbre csökkenteni az üres kilométerek

számát, de ami a legfontosabb, a város bármely pontjára utazhatunk egyetlen átszállással. A forgalmat évek óta számítógép irányítja. A gépkocsivezetők munkabeosztását is majd a gépre bízzák. Az előrehaladott kísérletezés sejtetni enged, hogy ezzel az eljárással már egy hónapra előre tudják majd a vezetők, hogy mikor és milyen járaton kell dolgozniuk. A rendszerrel a 10-es Volán fejlesztette ki, érdeklődnek iránta a Szovjetunióból, Lengyelországból sőt Finnországból is. A számítógépes rendszerrel 5–10 százalékkal kevesebb járművel lehet megoldani a személyszállítást.

Beszélgettem gépkocsivezetőkkel is. Megosztanék a vélemények a munkakörülményekről és a fizetésekről. Többen elégedettek, mások sokallják a 180–200 órás havi munkaidőt. Elismerik a vállalatnál, hogy megfizették munkával lehet 6–8 ezer forintot keresni, de a körülmények egyelőre erre kénszerítik a sofőröket: idegölő a városi közlekedés, fárasztó a hajnali kelés és a kései alvás, tudják ezt jól a Volánnál, és éppen ezért igyekeznek a pluszmunkát anyagilag is elismerni.

Gondot okoz a buszok elöregedése. A jelenlegi szabályozó rendszer nem ad lehetőséget jelentős fejlesztésre – a kocsik árai emelkednek. A kocsik 7–800 ezer kilométert futnak, s ezután ugrásszerűen megnő a fenntartási költség. Amíg lehet addig javítják a buszokat. Szükség a pénztárcán kívül a személyszállítási helyzetben a Volán. A városban látva a szép sárga buszokat, utazva a kényelmes és csöndes kocsikkal, kevesen gondolnak – talán nem is hiszik – a vállalat

gondjaira. Sok-sok panaszt hallhatunk: kimaradt a járat, idő előtt becsukták az ajtót... Meglehet, előfordulhat, s ilyenkor sokan hiszik, hogy mindez ellenünk van. Azt nem látjuk, ha egy üzemben pontatlanul vágnak el egy csövet, amely a szemébe kerül, a Volán „selejtje” az utcán születik, ezért szembetűnő. Pedig nagyon igyekeznek, hogy ne legyen.

Ács S. Sándor

Füstölgés

Füstölgők a füst miatt. Füstölgők a vonatfülkében. Elegáns, sminkelt hölgy ül velem szemben, s versenyt pöfékel a gőzmozdonnyal. Charly parfümjének illatát rég elnyomta a mindent átható cigarettaszag, fogai, ujjai sárgállnak a nikotintól, hangja reszelős. S a tüdejé? Azt el tudom képzelni. Mi, többiek köhécselünk, szemünkön patázkiz a könny, és ki mondhatatlanul szenvedünk utastársunk önmagát és bennünket is romboló szenvedélye miatt.

Füstölgők a szűk tárgyalóteremben. Néhány ember „pótcselekvése” miatt a nem dohányzó is megtalálja elfoglaltságukat: vágják a füstöt, köhécselnek, ablakot nyitnak, a légvétel köti le őket, nem az előadó.

Füstölgők az egészségügyi tanácskozásán, ahol – noha ott a falon a Dohányozni tilos!-tábla – a rendezők figyelmességének bizonyítékaként minden asztalon ott áll a hamutartó. Ha már ott van, ugye, ne tartogjon üresen...

Füstölgők, ha óvónó a gyerekek, orvos a beteg arcába fújja a füstöt. Mérgeződnék, tiltakozunk mi, nem dohányzók, inkább csak magunk között, mert-hogy, míg a dohányzó nem fojtják el folyton izzó paraszukat, mi magunkba fojtjuk indulatainkat, az egészség elvesztése miatti félelmeinket.

Félelmet írtam, szán-

Bárki mondhatja, magánügy, személyi jog, hogy ki mint sáfárkodik az egészségével. Ez sem egészen igaz, hiszen az önpusztítás következményeit megszenvedi a közösség is. Egy világhírűvált tanulmány adatai szerint a dohányzással összefüggésbe hozható betegségek a betegállományban töltött napok számának 20 százalékát teszik ki. Becslések szerint, évente 70 ezren halnak meg idő előtt az értelmetlen szenvedély okozta károsodások miatt.

S lehet-e magánügy a dohányzás, ha az otthonokban, hivatalokban, éttermekben, gyárakban, kórházakban, mindenütt a világon egy levegőt kénytelenek szívni dohányzó és nem dohányzó? Tiszta levegőt szippantani éppen-séggel valamennyiünk legalapvetőbb emberi joga. Ezért, kedves cigarettázó társaink, ha megrogzított mozdulattal ismét nyúlunk a szivarka és a gyufa után, legalább ma tegyék próbára akaratukat, és ne gyútsanak rá, saját maguk egészsége érdekében. S ha a következő napokban elgyöngyülnek, a füstől prüszkölők, a gyermekek, a kismamák jelenlétében nyomják el cikarettájukat, az ó kedvükért. S kérem, eközben ne füstölgjenek. Nem akarnak mást: csak levegőt. Oxigéndús, tiszta, életető levegőt.

Chikán Ágnes

Szikeseink természetrajza

A Magyar Hidrológiai Társaság szegedi területi szervezete a Magyarhoni Földtani Társulat alföldi területi csoportjával közösen rendez meg a XI. tudományos ülést. Hétfőn, 19 óra után 2 órakor az

MTE SZ Kígyó utcai székében dr. Molnár Béla, dr. Kuti László és Tóth Ágnes, a JATE munkatársai a szikes vizék kutatásáról számolnak be az érdeklődőknek.